

Disseny de la formació en competències comunicatives en les titulacions universitàries de grau

Núria Alturo, <http://competenciescomunicatives.blogspot.com>, 28 de febrer de 2008

EL PROBLEMA

Un nombre molt important d'estudiants accedeixen als estudis universitaris amb unes competències comunicatives insuficients o defectuoses.

EL MARC DE REFERÈNCIA

El Real Decreto 1393/2007, de 29 d'octubre, que estableix l'ordenació dels ensenyaments universitaris oficials, preveu que els nous titulats han d'assolir, entre d'altres competències bàsiques, l'habilitat per aplicar els coneixements especialitzats a la seva feina o vocació de manera professional, la qual pressuposa les competències comunicatives que es demostren amb l'elaboració i la defensa d'arguments i la resolució de problemes. A més, els estudiants han de ser capaços de seleccionar, interpretar i valorar de forma reflexiva dades rellevants, i han de tenir l'habilitat de transmetre informació, idees, problemes i solucions a un públic especialitzat i no especialitzat (Annex 1, apartats 3/3.1/3.2).

El "Protocolo de evaluación para la verificación de títulos universitarios oficiales" de l'ANECA (Agencia Nacional de Evaluación de la Calidad y Acreditación) inclou un apartat d'avaluació del disseny de formació en competències generals i específiques. En aquest apartat es valora la correspondència entre les competències generals que es defineixen en la titulació i les competències que s'han definit per als títols de grau. A més, es valora la correspondència entre les competències que es proposen i les que es recullen en documents de xarxes o entitats nacionals i internacionals (pàg. 28).

El Projecte Tuning de la Unió Europea, que és un referent per a la definició de les competències generals i de les específiques, inclou, entre les competències generals, les habilitats lingüístiques (instrumentals) i altres competències comunicatives (instrumentals, interpersonals i sistèmiques) a què dóna accés el domini de la llengua. A més, defineix una llista de disset competències generals entre les quals hi ha el coneixement d'una segona llengua i la comunicació oral i escrita en la llengua pròpia (que es corresponen a l'anglès d'una banda, i al català i el castellà de l'altra, en l'espai universitari de Catalunya).

Els Descriptors de Dublín inclouen l'habilitat de comunicar informació, idees, problemes i solucions tant a audiències expertes com no expertes.

Els "Criteris per a elaborar la programació universitària", aprovats per la Junta del Consell Interuniversitari de Catalunya el 12 de novembre de 2007, inclouen les

competències de comunicació entre les competències transversals que han d'incloure les propostes de nous ensenyaments que presentin les universitats.

ELS ESTUDIANTS

La formació obligatòria en competències comunicatives no és útil per a tothom: alguns estudiants són capaços d'adquirir competències suficients de manera autònoma; altres, pocs, tenen dèficits personals importants, i poden ser irrecuperables. Entre uns i altres hi ha, tanmateix, una majoria que pot beneficiar-se de la formació en competències.

Les competències comunicatives dels estudiants universitaris són molt irregulars: cada estudiant domina facetes diferents, i en grau diferent, de cadascuna de les habilitats d'expressió i comprensió oral i escrita. D'altra banda, mentre que alguns estudiants han sabut desenvolupar, abans d'arribar a la universitat, estratègies per a l'autoavaluació i la millora constant de les competències pròpies; d'altres han fixat un estil defectuós d'expressió oral i escrita.

LES TITULACIONS UNIVERSITÀRIES: L'ESTAT ACTUAL

Les titulacions són reticents a incloure crèdits de llengua en els plans d'estudis, ja que prefereixen destinar el major nombre possible de crèdits a la formació en competències específiques.

Les experiències de formació en competències comunicatives en el context de les titulacions són poques i es coneixen poc, i per tant no sempre es tenen en compte.

L'experiència de formació en les competències comunicatives orals és encara menor que en les competències d'escriptura.

No es preveuen mesures perquè el professorat no especialista en llengua pugui incidir de manera adequada en les competències lingüístiques dels seus estudiants.

Els Serveis Lingüístics universitaris ofereixen cursos de formació en competències comunicatives. Es tracta de cursos que l'alumne interessat matricula al marge del pla d'estudis de la titulació, per voluntat pròpia, i que per tant no garanteixen l'assoliment de les competències per part del conjunt d'estudiants que es llicencien.

LES COMPETÈNCIES COMUNICATIVES EN EL DISSENY DE LES NOVES TITULACIONS: OPCIONS PER AL FUTUR

Cap de les opcions següents és una novetat. Totes s'han aplicat en ensenyaments universitaris, a Europa i els Estats Units:

1. Inclusió de crèdits de formació en competències comunicatives en els plans d'estudis de les titulacions.
2. Examen inicial > cursos específics (segons les necessitats individuals) durant els dos primers anys (o certificat oficial extern reconegut) > control durant els dos últims anys. Segons la llengua i el context específic el sistema de control pot

variar: si es tracta de l'anglès, hi pot haver algunes assignatures amb docència en anglès (que l'alumne sap que no podrà aprovar si no ha adquirit abans les habilitats instrumentals necessàries); si es tracta del català o del castellà, els professors de 3r i 4t any poden acordar uns protocols de control de les competències, de manera que hi hagi criteris homogenis a l'hora de suspendre un examen que no demostra un assoliment adequat de les competències comunicatives.

3. Examen inicial (competències comunicatives generals) > si cal, cursos específics (segons les necessitats individuals) durant els dos primers anys (o certificat oficial extern reconegut) > examen a l'inici del tercer any (competències comunicatives pròpies del camp de coneixement) > si cal, cursos específics durant els dos últims anys.
4. Títols diferents (en una mateixa especialitat) segons la intensitat d'aprenentatge de dues o més llengües de treball.